

Plan för läkemedelsbehandling

Plan för genomförande av läkemedelsbehandling –
Småbarnspedagogik i Borgå, UTKAST

 2026

 [Verksamhetsställets namn]

Uppdaterad: dd.mm.åååå

Innehåll

1 Inledning	4
2 Läkemedelsbehandling i småbarnspedagogik	5
2.1 Beskrivning av daghemmet eller annat verksamhetsställe för småbarnspedagogik	5
2.2 Planen för läkemedelsbehandling vid daghemmet eller annat verksamhetsställe för småbarnspedagogik	5
2.3 Barnspecifik plan för läkemedelsbehandling.....	5
2.4 Kontaktuppgifter vid undantagssituationer.....	6
3 Ansvar, uppgifter och arbetsfördelning vid genomförandet av läkemedelsbehandlingen	6
3.1 Anordnare av småbarnspedagogik.....	8
3.2 Östra Nylands välfärdsområde	9
3.3 HUS som ansvarig för den specialiserade sjukvården	9
3.4 Barnets behandlande läkare	9
3.5 Daghemsföreståndare eller närchefen på verksamhetsstället	9
3.6 Personal inom småbarnspedagogiken som genomför läkemedelsbehandling	10
3.7 Barnets vårdnadshavare	10
4 Säkerställande av kompetensen inom läkemedelsbehandling 11	
4.1 Utbildning i läkemedelshantering för personal inom småbarnspedagogik	12
4.2 Barn med långvariga sjukdomar	13
4.3 Adrenalinpenna	14
4.4 Stöd för att upprätthålla kompetensen.....	14
5 Genomförande av läkemedelsbehandling	15
5.1 Läkemedelsförsörjning	15
5.2 Förvaring av läkemedel.....	15
5.3 Administrering av läkemedel och dokumentation	16
6 Läkemedelsbehandlingens säkerhet	17

- 6.1 Identifiering av risker och förebyggande åtgärder 17
- 6.2 Verksamhet vid riskhändelser inom läkemedelsbehandling 19

Källor 20

Bilagor	22
Bilaga 1: Barnspecifik plan för läkemedelsbehandling	22
Bilaga 1a: Barnspecifik plan för kortvarig läkemedelsbehandling	22
Bilaga 2: Formulär för uppföljning av läkemedelsbehandling	22
Bilaga 3: Anmälan om läkemedelsavvikelse	22
Bilaga 4: Sammanfattning av läkemedelsavvikelser.....	22
Bilaga 5: Säker läkemedelsbehandling inom småbarnspedagogik – infografik	22
Bilaga 6: Innehållet i HUS utbildningar, på finska.....	22
Bilaga 7: Kompetensprov i läkemedelsbehandling av diabetes, på finska	22
Bilaga 8: Aseptik i läkemedelshanteringen inom småbarnspedagogik	22

1 Inledning

Planen för läkemedelsbehandling följer riktlinjerna i Social- och hälsovårdsministeriets (STM) anvisning för säker läkemedelsbehandling, lagen om småbarnspedagogik 540/2018, hälso- och sjukvårdslagen 1326/2010, Klient- och patientsäkerhetscentret, Infografik (bilaga 4) samt den läkemedelsbehandlingsprocess med bilagor som godkändes av uppföljningsgruppen för Organiseringsavtalet för HUS den 9 april 2025. Denna modell för läkemedelsbehandlingsplanen har utarbetats i samarbete med representanter för Östra Nylands välfärdsområde och kommunernas småbarnspedagogik, med stöd av 32 § i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010). Vid utarbetandet av planunderlaget har man utgått från planen för läkemedelsbehandling i Mellersta Nylands välfärdsområde.

Läkemedelsbehandling inom småbarnspedagogiken bygger på planen för läkemedelsbehandling, där vårdpersonalens kompetens, vikarieringsarrangemang och förberedelser spelar en central roll. Planen för läkemedelsbehandling styr och samordnar säker läkemedelsbehandling i småbarnspedagogiken verksamhetsmiljö.

Stadens plan för läkemedelsbehandling tas i bruk den 1.8.2026 genom beslut av nämnden för uppväxt och lärande. Planerna för läkemedelsbehandling på stadsnivå utvärderas och vid behov uppdateras årligen av staden och/eller i samarbete med välfärdsområdet. Ansvaret för att uppdatera läkemedelsplanen på stadsnivå ligger hos sektorns förvaltning.

Stadens plan för läkemedelsbehandling för småbarnspedagogiken gäller alla former av småbarnspedagogik inom stadens egna tjänster samt inom privata verksamhetsenheter. Daghemmets/verksamhetsställets plan för läkemedelsbehandling uppdateras minst en gång om året i början av verksamhetsåret och vid behov. Planen integreras i räddnings- och säkerhetsplanen, och närchefen på verksamhetsstället ansvarar för att uppgifterna hålls uppdaterade.

Denna plan för läkemedelsbehandling ligger till grund för en planerad läkemedelsbehandling. Närchefen ansvarar för att personalen får en introduktion till den enhetsspecifika läkemedelsbehandlingsplanen samt till nödvändiga elevspecifika planer. I en nödsituation är varje anställd skyldig att agera. Till denna plan för läkemedelsbehandling bifogas ett formulär för en barnspecifik plan för läkemedelsbehandling (bilaga 1). En barnspecifik plan för läkemedelsbehandling sparas som bilaga till barnets plan för småbarnspedagogik i Daisy.

Anvisningar för användning av modellen för planen för läkemedelsbehandling

Modellen läkemedelsbehandlingsplan innehåller avsnitt som är markerade med symbolen och *blå text*, vilka fylls i för att skapa en läkemedelsplan för verksamhetsstället.

2 Läkemedelsbehandling i småbarnspedagogik

2.1 Beskrivning av daghemmet eller annat verksamhetsställe för småbarnspedagogik

Uppgifter om verksamhetsstället	
Daghem eller verksamhetsställe	
Daghemsföreståndare	
Utsedd barnskötare med ansvar för läkemedelsbehandling	
Antal barn	
Antalet anställda	
Verksamhetstid (öppettider)	
Verksamhetens särdrag	
Antalet anställda med utbildning i läkemedelsbehandling	
Antal personal som har utbildning i läkemedelshantering per arbetspass	

2.2 Planen för läkemedelsbehandling vid daghemmet eller annat verksamhetsställe för småbarnspedagogik

Varje daghem eller verksamhetsställe ska ha en egen plan för läkemedelsbehandling. Planen för läkemedelsbehandling är tillgänglig för personalen och alla anställda ska få en introduktion i den.

- *Beskriv här hur introduktionen till den specifika läkemedelsbehandlingsplanen för verksamhetsstället går till*
  - vem ansvarar för introduktionen*
  - innehållet i introduktionsutbildningen*

2.3 Barnspecifik plan för läkemedelsbehandling

En skriftlig plan för läkemedelsbehandling (Bilaga 1) upprättas alltid för barnet, om denne behöver läkemedelsbehandling under vårdagen. Som stöd för genomförandet, uppföljningen och dokumentationen av barnets läkemedelsbehandling bifogas ett separat formulär till detta dokument (bilaga 2). Barnets plan för läkemedelsbehandling ska upprättas innan barnet börjar ta läkemedel. En barnspecifik plan för läkemedelsbehandling bifogas som bilaga till barnets plan för småbarnspedagogik i Daisy.

I den barnspecifika planen för läkemedelsbehandling (bilaga 1) fastställs den läkemedelsbehandling som ska genomföras inom småbarnspedagogiken i samråd med barnets vårdnadshavare och småbarnspedagogikens personal samt, vid behov, med den vårdgivare som behandlar barnet, om vårdnadshavarna anser att detta är nödvändigt.

I planen fastställs bland annat följande:

- den som genomför läkemedelsbehandling samt dennes ställföreträdare
- läkemedel som ges till barnet
- genomförandet av läkemedelsbehandling (t.ex. doser och tidpunkter)
- förberedelser för särskilda situationer och rutiner för första hjälpen
- arbetsfördelning och ansvar
- uppföljning av läkemedelsbehandlingen och åtgärder som eventuellt är kopplade till denna

Ansvaren för genomförandet av läkemedelsbehandlingen beskrivs i kapitel 3. Vårdnadshavaren ansvarar för att läkemedelsbehandlingen är aktuell och för att verksamhetsstället får nödvändiga instruktioner.

I planen för läkemedelsbehandling ska ett tillräckligt antal ställföreträdare anges, med hänsyn till personalens arbetspass, semester och eventuella andra frånvaron. På så sätt tillgodoses även vårdnadshavares rätt att få veta vilka som ansvarar för läkemedelsbehandlingen i småbarnspedagogiken.

Den barnspecifika planen för läkemedelsbehandling anses godkänd när den har undertecknats (bilaga 1).

2.4 Kontaktuppgifter vid undantagssituationer

Kontaktuppgifter	
Först och främst ska man kontakta barnets vårdnadshavare	Se Barnspecifik plan för läkemedelsbehandling
Nödnummer	tfn 112
Giftinformationscentralen	Tfn 0800 147 111 eller 09471977
Övriga kontaktuppgifter för staden/daghem	 Lägg till kontaktuppgifter.

3 Ansvar, uppgifter och arbetsfördelning vid genomförandet av läkemedelsbehandlingen

Ansvaret för och arbetsfördelningen vid läkemedelsbehandling av barn grundar sig på lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994), förordningen om yrkesutbildade

personer inom hälso- och sjukvården (564/1994), lagen om småbarnspedagogik (540/2018) samt Lag om elev- och studerandevård (1287/2013).

Enligt hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010, 32 §) ska, när ett välfärdsområde ordnar verksamhet för främjande av hälsa och välbefinnande och i denna lag avsedda hälso- och sjukvårdstjänster, utöver det som föreskrivs någon annanstans i denna lag, socialvården och hälso- och sjukvården samarbeta med varandra och med stadens småbarnspedagogik så som förutsätts för att uppgifterna ska kunna fullgöras på behörigt sätt och så som patientens behov av vård och social- och hälsovårdstjänster kräver.

Aktör	Ansvarsfördelning
Anordnare av småbarnspedagogik	<ul style="list-style-type: none"> • Ansvarar för den stadsspecifika planen för läkemedelsbehandling • Anskaffar utbildning i läkemedelsbehandling i enlighet med rekommendationerna i planen för läkemedelsbehandling för småbarnspedagogik samt erhåller intyg från en tredje part
Närchefen för småbarnspedagogiken	<ul style="list-style-type: none"> • Ansvarar för verksamhetsställets plan för läkemedelsbehandling och uppdateringen av den • Säkerställer att den anställdes kompetens uppfyller de krav som anges i planen för läkemedelsbehandling för småbarnspedagogik. • Svarar att en barnspecifik plan för läkemedelsbehandling plan upprättas tillsammans med barnets vårdnadshavare. Undertecknar den upprättade planen som godkänd.
HUS	<p><u>HUS har det medicinska ansvaret för vården av barn med diabetes:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Anordnar en allmän webbutbildning och utfärdar intyg om deltagande i dessa.
Välfärdsområde	<ul style="list-style-type: none"> • Stöder staden i utarbetandet av planen för läkemedelsbehandling för småbarnspedagogiken och ger rekommendationer om allmän utbildning inom läkemedelsbehandling för personal som hanterar läkemedel.
Barnets vårdnadshavare	<ul style="list-style-type: none"> • Ansvarar i första hand för barnets läkemedelsbehandling hemma. • Samarbetar med småbarnspedagogik och den instans som ansvarar för den medicinska vården när det gäller genomförandet av läkemedelsbehandling under vårdagen. • Lämna uppgifter om barnets aktuella medicinering samt läkemedlets originalförpackning med doseringsanvisningar. • Ger vägledning till personal inom småbarnspedagogiken

om barnets individuella läkemedelsbehandling.

3.1 Anordnare av småbarnspedagogik

Ledningen för småbarnspedagogiken har en skyldighet att se till att en gemensam plan för läkemedelsbehandling utarbetas för hela staden i samarbete med hälso- och sjukvården. (STM 2021.) Denna plan har utarbetats i samarbete med Östra Nylands välfärdsområde och omfattar ovan nämnda skyldighet. Planen på arrangörsnivå godkänns av bildningsdirektören.

Den gemensamma planen för läkemedelsbehandling gäller alla former av småbarnspedagogik inom stadens egna tjänster samt inom privat småbarnspedagogik. Ledningen för småbarnspedagogik ansvarar för att varje verksamhetsställe har tillgång till en plan för läkemedelsbehandling som kompletteras med specifik information för att bilda en daghemsspecifik plan för läkemedelsbehandling. Ledningen ansvarar också för att barnens läkemedelsbehandling sker på ett säkert sätt på alla verksamhetsställen. (STM 2021.)

När en anställd inom småbarnspedagogik utför läkemedelsbehandling i sitt arbete ska denne utbildas i ämnet och regelbundet få sina kunskaper uppdaterade. Det är arbetsgivarens ansvar att anordna utbildning i allmän läkemedelsbehandling och att se till att personalen erhåller behörighet för krävande läkemedelsbehandling, samt att säkerställa att den anställda vid behov har deltagit i de utbildningar som HUS anordnar.

Alla som utför läkemedelsbehandling måste genomgå den allmänna teorikursen i läkemedelsbehandling som arbetsgivaren anordnar samt avlägga provet. För detta erbjuder Borgå stad en onlinekurs och en övervakad tentamen för personalen. Om ett barns läkemedelsbehandling kräver särskild, mer omfattande kompetens, ska den anställda genomgå sjukdomsspecifik utbildning eller stärka sin kompetens inom läkemedelsbehandling genom prov (till exempel HUS:s diabetesutbildning, injektionsvård och/eller narkotiska läkemedel). Den privata serviceproducenten inom småbarnspedagogiken ansvarar för att personalen har tillräcklig kompetens genom utbildning enligt denna plan.

1. Yleisen lääkehoidon teoriakoulutus ja tentti

2. Sairauserityyppikohtainen koulutus

3. Lääkkeen antamisen opetus ja näytön vastaanottaminen

4. Päiväkodin tai koulun lääkehoitokäytäntöjen osaaminen

Arbetsgivarens representant beviljar rätt att genomföra läkemedelsbehandling när arbetstagarens kompetens har säkerställts på det sätt som beskrivs i planen för läkemedelsbehandling. Mer detaljerad information om kompetenskraven beskrivs i kapitel 4.1

3.2 Östra Nylands välfärdsområde

Ledningen för hälso- och sjukvården inom välfärdsområdet har bland annat ansvaret för att man inom hälso- och sjukvården kommer överens om arbetsfördelningen mellan primärvården och den specialiserade sjukvården (STM 2021). Välfärdsområdet deltog i utarbetandet av den första versionen av modellen för läkemedelsbehandlingsplaner inom småbarnspedagogiken under våren 2025. En expertgrupp bestående av representanter från välfärdsområdena i Nyland samt från Helsingfors social- och hälsovårdssektor samt HUS fick i uppdrag av uppföljningsgruppen för HUS-avtalet att utarbeta ett förslag till verksamhetsmodell för hur man säkerställer kompetensen inom läkemedelsbehandling hos personalen inom kommunernas småbarnspedagogik och grundskoleverksamhet. Uppföljningsgruppen godkände verksamhetsmodellen i april 2025. I Östra Nylands välfärdsområde följer man denna verksamhetsmodell som gäller för hela Nyland. Verksamhetsmodellen ingår inte i den offentliga primärvårdens verksamhet, varför välfärdsområdet inte tar emot yrkesprov om läkemedelskompetens. Kraven på utbildning och yrkesprov inom allmän läkemedelsbehandling beskrivs närmare i kapitel 4 i planen för läkemedelsbehandling.

3.3 HUS som ansvarig för den specialiserade sjukvården

HUS-koncernen deltar, i sin roll som anordnare av specialiserad sjukvård, i introduktionsutbildningen för vissa långvariga sjukdomar. Det är ofta den specialiserade sjukvården som ansvarar för att inleda behandlingen av barn med långvariga sjukdomar. Man har till exempel kommit överens med HUS om utbildningspaket för krävande läkemedelsbehandling av barn med diabetes. HUS genomför utbildningsprogram för krävande läkemedelsbehandling för barn med diabetes och utfärdar intyg över dessa (bilaga 5).

3.4 Barnets behandlande läkare

Den läkare som behandlar barnet ansvarar för utvärderingen av läkemedelsbehandlingen, förskrivningen av läkemedel och barnets läkemedelsbehandling i sin helhet. Läkaren ansvarar också för att bedöma vårdbehovet, utvärdera läkemedelsbehandlingens effektivitet samt ge handledning och råd om läkemedelsbehandlingen, medan vårdnadshavaren vidarebefordrar anvisningarna om läkemedelsbehandlingen till småbarnspedagogiken.

3.5 Daghemsföreståndare eller närchefen på verksamhetsstället

Daghemsföreståndaren eller närchefen på verksamhetsstället ansvarar för att den verksamhetsställsspecifika planen för läkemedelsbehandling genomförs och för den regelbundna dagliga kontrollen. Närchefen ser till att personalen känner till verksamhetsställets plan för läkemedelsbehandling och de nödvändiga barnspecifika planerna för läkemedelsbehandling.

Närchefens uppgift är att se till att det finns tillräckligt många anställda med tillräcklig kompetens inom läkemedelsbehandling och att dessa är närvarande, med hänsyn till personalens arbetspass, semestrar och eventuella andra frånvaron. Närchefen dokumenterar i personalförvaltningsystemet Henkka att processen för att säkerställa kompetens har genomförts i enlighet med

stadens riktlinjer. Den privata serviceproducenten inom småbarnspedagogik ansvarar för att dokumentera processen för säkerställandet av personalens kompetens i enlighet med denna plan för läkemedelsbehandling.

Närchefen ansvarar för den individuella planen för läkemedelsbehandling och undertecknar den.

 Beskriv här hur man bedömer om det finns tillräckligt med personal som ansvarar för läkemedelshanteringen i förhållande till de barn som behöver läkemedelsbehandling, och hur man agerar om det sker förändringar i antalet anställda (t.ex. semestrar, plötsliga frånvaron etc.)

3.6 Personal inom småbarnspedagogiken som genomför läkemedelsbehandling

Det rekommenderas i första hand att läkemedelsbehandlingen genomförs av en yrkesutbildad person inom social- och hälsovården, till exempel en närvårdare. I situationer där det inte finns tillräckligt med social hälsovårdspersonal på daghemmet kan annan personal inom småbarnspedagogiken, till exempel en förskollärare, administrera läkemedel som läkaren har ordinerat till barnet och som ska ges på naturlig väg (till exempel läkemedel som ges via munnen, nässpray, örondroppar, suppositorier och medicinplåster). I sådana fall grundar sig genomförandet av läkemedelsbehandlingen på den anställdas samtycke, introduktion, tilläggsutbildning och säkerställande av den anställdas kompetens på den nivå som anges i kapitel 4. Efter att ha genomgått nödvändig barnspecifik vidareutbildning och efter att kompetensen har säkerställts kan den anställda även utföra krävande läkemedelsbehandling, t.ex. subkutana injektioner. Kompetensen säkerställs vart femte år genom att den anställda genomgår utbildning och gör om proven. Tidsbegränsade anställda omfattas av samma kompetenskrav som fast anställda.

De personer som administrerar läkemedlen (ansvariga och ställföreträdare) anges i barnets plan för läkemedelsbehandling så att vårdnadshavarna vet vem eller vilka som genomför läkemedelsbehandlingen. När det gäller enskilda barn innefattar säkerställandet av kompetensen inom läkemedelsbehandling, förutom utbildning, även att vårdnadshavarna och vid behov experter inom området ger tillräcklig information och vägledning om barnets läkemedelsbehandling och vårdåtgärder. Vid behov kan den anställda begära ett nätverksmöte med vårdnadshavarna och den vårdande instansen.

Enheten har rutiner för att säkerställa att läkemedlet administreras av en anställd som har genomgått utbildning och introduktion i detta, i händelse av att den som normalt administrerar läkemedlet är på semester eller av annan anledning frånvarande. Verksamhetsstället ser till att alla vuxna kan ge barnen första hjälpen i en nödsituation och, vid behov, administrera akutmedicin i enlighet med den barnspecifika planen för läkemedelsbehandling.

3.7 Barnets vårdnadshavare

Utgångspunkten är att barnets läkemedelsbehandling alltid i första hand sker i hemmet. I småbarnspedagogiken ges barnet endast nödvändiga läkemedel. Föräldrar till barn som behöver regelbunden medicinering kan, beroende på vilken sjukdom det gäller, uppmanas att diskutera med den behandlande läkaren om det skulle vara möjligt att skriva ut långverkande läkemedel, så att barnets medicinering kan skötas hemma före och/eller efter vårddagen.

Barnets vårdnadshavare har ett centralt ansvar för att daghemmets personal får tillräcklig information om barnets medicinering. Det är vårdnadshavarens skyldighet att se till att nödvändig information om barnets medicinering vidarebefordras från den behandlande läkaren till småbarnspedagogiken, samt att vidarebefordra information från personalen till den behandlande läkaren. Vid behov kan vårdnadshavaren ordna ett nätverksmöte tillsammans med den vårdande instansen.

Vårdnadshavaren deltar i utformningen av den barnspecifika planen för läkemedelsbehandling och följer planen i sin roll. Det är vårdnadshavarnas ansvar att se till att barnets läkemedel, vårdartiklar och doseringsanvisningar lämnas till daghemmet, samt att informera personalen om barnets aktuella läkemedelsbehandling och eventuella förändringar i denna. Ändringarna uppdateras alltid i den barnspecifika planen för läkemedelsbehandling.

Det är vårdnadshavarens skyldighet att se till att de läkemedel som levereras till daghemmet är aktuella och att utgångna läkemedel samt eventuellt läkemedelsavfall bortskaffas på rätt sätt.

4 Säkerställande av kompetensen inom läkemedelsbehandling

Att säkerställa och upprätthålla personalens kunskaper om läkemedelsbehandling är en del av en trygg läkemedelsbehandling för barnet. Varje person som deltar i läkemedelshanteringen ska genomgå den utbildning som är nödvändig för att kunna utföra uppgiften. Det är närchefen vid verksamhetsstället som ansvarar för att verifiera personalens kompetens i läkemedelshantering enligt följande beskrivning.

Processen för att säkerställa kompetens omfattar:

- utbildning och tentor i läkemedelshantering samt nödvändiga prov
- introduktion anpassad efter verksamhetsställe och barn
- När det gäller krävande läkemedelsbehandling, en individuell genomgång för varje barn från den vårdgivare som behandlar barnet.
  - Krävande läkemedelsbehandling omfattar t.ex. läkemedel som administreras naturligt och som huvudsakligen påverkar centrala nervsystemet eller narkotiska läkemedel, samt mer krävande läkemedelsbehandling för barn med långvariga sjukdomar, t.ex. dosering av insulin.

Efter att arbetstagaren har genomfört den utbildning och introduktion som krävs för att utföra läkemedelsbehandling, lämnar hen in de intyg som erhållits vid utbildningen till närchefen. Närchefen registrerar kompetensen som verifierad i personaladministrationssystemet Henkka. Uppgiften registreras i systemet under fliken Behörigheter med följande rubriker:

- Läkemedelsbehandling
- Krävande läkemedelsbehandling
- Läkemedelstillstånd (examen)

I anslutning till grunden för behörigheten antecknas genomförandedatumen för utbildningar och kunskapsprov. Detta fungerar som bevis på att arbetstagaren har rätt att utföra läkemedelsbehandling. Rätten att utföra läkemedelsbehandling är giltig i fem år. Arbetsgivaren har även möjlighet att tillämpa en kortare giltighetstid.

Den privata serviceproducenten inom småbarnspedagogik ansvarar för att dokumentera processen för säkerställandet av personalens kompetens i enlighet med denna plan för läkemedelsbehandling.

4.1 Utbildning i läkemedelshantering för personal inom småbarnspedagogik

1. Teoriutbildning och prov i allmän läkemedelsbehandling för alla som arbetar med läkemedelsbehandling

Personalen inom småbarnspedagogik genomför särskilt överenskomna teorikurser och prov om de deltar i läkemedelsbehandlingen. Kompetensen säkerställs vart femte år genom att den anställda genomgår utbildning och gör om proven.

För andra än personal inom social- och hälsovården, till exempel närvårdare, krävs samtycke till deltagande i läkemedelsbehandlingen. Arbetsgivaren ber den anställda om samtycke till läkemedelsbehandlingen och ordnar den allmänna teorikursen i läkemedelsbehandling som rekommenderas i planen för läkemedelsbehandling. Utbildningen ska innefatta ett säkerställande av kompetens (tentamen). Den teoretiska utbildningen i allmän läkemedelsbehandling omfattar bland annat hantering av läkemedel, de vanligaste långvariga sjukdomarna hos barn och läkemedelsbehandlingen av dessa samt övningar i läkemedelsberäkning.

Arbetsgivaren kan, om denne så önskar, kräva att den anställda säkerställer sin kompetens när det gäller läkemedel som ges på naturlig väg. Enligt de gemensamma riktlinjerna från HUS, Helsingfors stad och välfärdsområdena i Nyland är detta dock inte obligatoriskt ur medicinsk synvinkel.

2. Säkerställande av sjukdomsspecifik kompetens

Den instans som ansvarar för barnets läkemedelsbehandling ansvarar även för den sjukdomsspecifika utbildningen.

När det gäller diabetes ansvarar HUS för utbildningen i välfärdsområdena i Nyland och i Helsingfors, och HUS har det medicinska vårdansvaret för barn med diabetes. Detta innebär att HUS även har ansvaret för att fastställa innehållet i den sjukdomsspecifika utbildning som krävs. HUS har fastställt att den utbildning som krävs är en allmän webbaserad utbildning samt en skild utbildning om insulinbehandling. HUS anordnar dessa utbildningar och utfärdar intyg om deltagande.

Det är i första hand barnets vårdnadshavare som ansvarar för att ge ADHD-medicin utanför vårddagen. Om det är nödvändigt att ge ADHD-läkemedel vid daghemmet måste detta avtalas separat mellan vårdnadshavaren och verksamhetsstället.

När det gäller andra långvariga sjukdomar (t.ex. epilepsi) samt mycket sällsynta sjukdomar ansvarar den instans som sköter barnets läkemedelsbehandling för den sjukdomsspecifika utbildningen.

3. Utbildning i läkemedelsadministrering och mottagande av prov

Läkemedelsbehandling får endast ges om den nödvändiga kompetensen har säkerställts. Den praktiska kompetensen inom krävande läkemedelshantering hos personal som inte har genomgått läkemedelsutbildning säkerställs genom ett prov. I detta fall ska arrangören för småbarnspedagogik, utöver den utbildning som ingår i planen för läkemedelsbehandling, även se till att det finns ett intyg som säkerställer den anställdes kompetens inom läkemedelsbehandling.

När det inte är fråga om en sakkunnig inom social- och hälsovården är kraven på den som bedömer provet inte lika höga. Den som utför provet ska vara en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården med tillräcklig erfarenhet samt tillräckliga kunskaper och färdigheter, i enlighet med sin kompetens, sin examen och den utbildning i läkemedelsbehandling som hen har genomgått. Den som bedömer provet behöver inte arbeta med läkemedelsbehandling. Man kan alltså utföra provet till exempel vid utbildningsinstitutioner som erbjuder utbildning inom social- och hälsovård.

3.1 Prov för planen för läkemedelsbehandling av diabetes

Följande praktiska färdigheter ska kontrolleras vid provet:

- 1) Beräkning av måltidens kolhydratmängd och inmatning av denna i måltidsguiden i insulinpumpen eller insulinpenna enligt särskilda anvisningar
- 2) Beräkning av dosen och val av insulindos från insulinpenna eller insulinpump
  - Se till att värdet från insulinsensorn har matats in/överförts till insulinpumpens funktion förr måltiden, så att pumpen kan tillföra tillräckligt med korrigeringsinsulin vid högt blodsocker.
- 3) Lämplig temperatur på läkemedel som injiceras
- 4) Insulinpenna
  - Vid administrering av insulin kontrolleras att insulinpennan fungerar
- 5) Injektionsställe
  - Hur den injicerade vätskemängden påverkar injektionsstället eller antalet injektioner (t.ex. insulin)
  - Injektionsställe och kontroll av stället (t.ex. inte alltid på samma ställe)
- 6) Injektionsteknik
  - Injektionsvinkel och injektionsdjup
  - Kontrollera att du inte råkat föra in nålen i ett blodkärl (det ska inte komma ut blod genom kanylen)
- 7) Administrera läkemedel i rätt hastighet, vänta (cirka 10 s) och dra ut nålen med en lugn rörelse

4.2 Barn med långvariga sjukdomar

För att kunna genomföra mer krävande läkemedelsbehandling (t.ex. diabetes och epilepsi) för ett barn med långvarig sjukdom behöver den anställda en barnspecifik introduktion. I sådana fall informerar den instans som vårdar barnet, vanligtvis den specialiserade sjukvården, personalen om barnets läkemedelsbehandling. Ansvaret för medicinering mot ADHD ska i första hand ligga hos

vårdnadshavaren utanför vårdagen. Arrangemangen och den individuella introduktionen för varje barn ska avtalas gemensamt med barnets vårdnadshavare och den som sköter barnet.

Alla anställda är skyldiga att, vid behov, ge ett barn astmamedicin i en livshotande situation.

4.3 Adrenalinpenna

Det är meningen att alla kan använda adrenalinpenna (t.ex. Epipen®, Epipen Junior® och Jext®) och den är ett personligt läkemedel för barnet. Vid anafylaxi är adrenalin en livräddande behandling som man inte får tveka att ge. Adrenalin är ett säkert läkemedel även för barn. Vanliga biverkningar, såsom blekhet, skakningar eller hjärtklappning, är övergående och ofarliga. (Allergi-, hud- och astmaförbundet.) Om man har använt en adrenalinpenna ska man alltid ringa nödcentralen. Alla anställda får ge läkemedlet utan särskild utbildning. Det rekommenderas att alla anställda får en introduktion i hur pennan används.

Det är viktigt att hela personalen vid daghemmet lär sig hur man använder injektorn i situationer där det finns ett barn i daghemmet som har ordinerats en adrenalinpenna. Man kan lära sig hur man använder den t.ex. med hjälp av anvisningen "Adrenaliinikynän käyttö" från Terveyskirjasto. I anvisningarna finns även en länk till en video om dosering. <https://www.terveyskirjasto.fi/ldk00401>. På apoteken går det att beställa övningspennor som varken innehåller nål eller läkemedel. Med hjälp av en övningspenna kan man öva på att injicera i en lugn miljö.

- ✎ *Beskriv här bland annat hur man får en introduktion till användningen av adrenalinpennan, vem som beställer övningspennor till verksamhetsstället och varifrån*
- ✎ *Beskrivning av var den barnspecifika adrenalinpennan förvaras.*

4.4 Stöd för att upprätthålla kompetensen

Syftet med att stöda upprätthållande av kompetensen är att stärka den anställdas kunskaper inom läkemedelsbehandling. En anställd kan behöva friska upp minnet om sådant som lärts ut tidigare under utbildningen och sina kunskaper om planen för läkemedelsbehandling. Materialet nedan kan användas för att upprätthålla kompetensen.

Astma och allergier

Allergi-, hud- och astmaförbundet; Videoserie om astma hos barn: <https://www.allergia.fi/ohjevideot/lapsen-astma/>

Instruktionsvideo för användning av Babyhaler:

<https://www.apteekki.fi/annosteluvideot/annosteluvideot/babyhaler-tilanjatke.html>

Instruktionsvideor om bland annat hur man använder nässpray och ögondroppar:

<https://www.allergia.fi/ohjevideot/>

Epilepsi

Allmänt om epilepsi hos barn och ungdomar:

<https://www.terveyskyla.fi/lastentalo/tietoa-lasten-sairauksista/epilepsia>

Epilepsi i skolan:

<https://www.terveyskyla.fi/lastentalo/tietoa-lasten-sairauksista/epilepsia/epilepsia-p%C3%A4iv%C3%A4kodissa-koulussa-ja-harrastuksissa>

Behandling av epileptiska anfall:

5 Genomförande av läkemedelsbehandling

Läkemedelsbehandling i småbarnspedagogiken baseras på läkarens ordination och recept. I en akut eller livshotande situation får läkemedlet även administreras av en person som inte har giltig behörighet att utföra läkemedelsbehandling, förutsatt att detta sker enligt anvisningar från vårdpersonal (t.ex. 112 eller Giftinformationscentralen).

5.1 Läkemedelsförsörjning

Läkemedel som ska ges till barn inom småbarnspedagogiken ska lämnas in till daghemmet i originalförpackningen tillsammans med doseringsanvisningarna. Dessutom måste följande uppgifter finnas dokumenterade skriftligen:

- barnets namn
- läkemedlets namn
- läkemedlets styrka
- vid vilken tidpunkt läkemedlet ges
- var läkemedlet förvaras (temperatur)
- hur läkemedlet ges (sväljs, blandas i vatten, inhaleras osv.)
- öppningsdatum på förpackningar med begränsad hållbarhet (t.ex. ögondroppar, insulin)

Läkemedel är personliga för barnet och får inte ges till någon annan.

5.2 Förvaring av läkemedel

Läkemedlen förvaras i ett låst medicinskåp och märks tydligt med barnets namn för att undvika förväxling.

Man måste vara särskilt uppmärksam på att läkemedlen förvaras under rätt förhållanden. Produkter som ska förvaras i kylskåpet får inte placeras i kylskåpsdörren (temperaturvariationer/för hög temperatur) eller så att de kommer i kontakt med kylskåpets bakvägg (risk för frysning). Vid avvikelser i temperaturen bör du kontakta apoteket för att säkerställa att läkemedlet är användbart.

- *Beskriv här hur läkemedel ska förvaras*
- förvaringsplatser (om det finns ett låsbart skåp, vem som har nycklarna, finns det t.ex. en separat låda för mediciner i kylskåpet. Obs! Nyckelns placering anges inte i det offentliga dokumentet.)
  - hur förhindrar man att barnets läkemedel blandas ihop om det finns flera som behöver medicinering i daghemmet?
  - hur (vem och när) kontrolleras förvaringstemperaturerna? Används t.ex. termometer och temperaturövervakningsformulär?
  - hur gör man om temperaturerna inte ligger inom målintervallet

Vid förvaring av insulin är det viktigt att se till att rätt förvaringstemperatur hålls. En insulinpenna som är i bruk kan, beroende på produkt, förvaras i rumstemperatur i 4–6 veckor, medan en oöppnad insulinpenna ska förvaras i kylskåp vid en temperatur på +2 – +8 grader. Se till att insulinförpackningen inte kommer i kontakt med kylskåpets bakvägg, eftersom insulin är känsligt för fryshet.

Engångspipetterna för ögondroppar förvaras i den ursprungliga aluminiumförpackningen. Produkterna är ljuskänsliga.

Utgångna och oanvända läkemedel lämnas till barnets vårdnadshavare, som lämnar in dem till apoteket för destruktion.

Övriga läkemedel som förvaras vid verksamhetsstället

- ✎ *Beskriv här vilka andra läkemedel som förvaras, t.ex. jodtabletter, aktivt kol.*

5.3 Administrering av läkemedel och dokumentation

Uppgifter om barnets hälsotillstånd är konfidentiella och vid hanteringen av dessa måste lagstiftningen om behandling av hälsouppgifter beaktas. Personal med utbildning i läkemedelsbehandling administrerar läkemedel i enlighet med den barnspecifika planen för läkemedelsbehandling (bilaga 1). Vid hantering av läkemedel ska man följa aseptiska, det vill säga mikrob fria, arbetsrutiner: se till att hålla god handhygien och att de redskap och arbetsytor som används är rena. Östra Nylands välfärdsområde rekommenderar att man kontrollerar läkemedlet eller injektionen två gånger innan det ges till barnet. I sådana fall ber den anställde som har iordningsställt läkemedlet eller förberett injektionen en annan anställd, som har behörighet att utföra läkemedelsbehandling, att kontrollera läkemedlet och dosen i fråga. Mer information om aseptik vid läkemedelsbehandling finns i bilaga 8.

I akuta situationer kan läkemedlet även ges enligt anvisningar från annan vårdpersonal än en läkare. Akuta frågor som rör barnets medicinering ska i första hand ställas till barnets vårdnadshavare. Om vårdnadshavarna eller den överenskomna vårdande instansen inte går att nå, ska man vid behov kontakta nödnumret 112.

Den som administrerar barnets läkemedel ska **alltid** innan läkemedlet ges försäkra sig om följande:

- barnets identitet
- rätt läkemedel
- rätt dos
- rätt läkemedelsform
- rätt tidpunkt för dosering
- rätt administreringsväg
- läkemedlets hållbarhet (hållbarhetstid)

En viktig del av en säker läkemedelsbehandling är att följa upp effekterna av behandlingen. Det är en uppgift för alla som deltar i läkemedelsbehandlingen. Uppföljningen av läkemedelsbehandlingen fastställs i den barnspecifika planen för läkemedelsbehandling (bilaga 1). Effektvärderingen omfattar bedömning, uppföljning och dokumentation av de förväntade positiva effekterna och eventuella biverkningarna av läkemedelsbehandlingen i uppföljningen av barnets

läkemedelsbehandling (bilaga 2). Föräldrar och vårdnadshavare informeras alltid om effekterna av läkemedelsbehandlingen.

Personalen ska under samma dag informera vårdnadshavarna om barnet har fått läkemedel som ska tas endast vid behov.

- ✍ *Beskriv här rutinerna för administrering och dokumentation av läkemedel. Hur ska man gå till väga om man till exempel upptäcker en biverkning?*

6 Läkemedelsbehandlingens säkerhet

Att identifiera och dokumentera risker samt få denna kunskap i praktiken är en förutsättning för förebyggande riskhantering och säker läkemedelshantering.

6.1 Identifiering av risker och förebyggande åtgärder

Läkemedelsbehandling medför alltid risker som är förknippade med dess särdrag. Riskerna kan till exempel vara kopplade till verksamhetsmiljön, personalen, läkemedelsanvändaren eller ansvaret för läkemedelsbehandlingen. Genom proaktiv riskhantering säkerställs säkerheten vid läkemedelsbehandling.

Ett läkemedel kallas för riskläkemedel om dess dosering, hantering och förvaring medför särskilda säkerhetsrisker eller innebär en risk för felanvändning. Riskläkemedel är läkemedel som vanligtvis används inom läkemedelsbehandling och som kan orsaka allvarliga biverkningar om de ges på fel sätt. Deras användning kräver särskild uppmärksamhet i varje steg av läkemedelsbehandlingen. Exempelvis är insulin, ADHD-läkemedel och läkemedel mot epilepsi riskläkemedel som ett barn kan ta. I tabellen nedan beskrivs de risker som identifierats i småbarnspedagogikens läkemedelshanteringsprocess samt de läkemedel som innebär en risk, åtgärder för att undvika dessa risker och verksamhet om riskerna skulle inträffa.

Tabellen kan kompletteras och rader kan läggas till efter behov.

Tabell 1. Identifierade risker, riskmediciner som används, förebyggande åtgärder och verksamhet när det uppstår avvikelser

Riskgrupper	Risk	Åtgärder för att minska riskerna	Verksamhet i situationer där risken har realiserats
Insulin	Felaktig dosering: för högt eller för lågt blodsocker (hyper- eller hypoglykemi) Ingen medicinering; för högt blodsocker	Kontroll av blodsockret! Verifiering av korrekt dosering och att dosen är korrekt före administrering. Möjlig dubbelkontroll	Kontakta vårdnadshavarna, vid behov ringa nödnumret Följ upp barnets mående noggrant Mätning av blodsockret: gör så här om

	<p>Långverkande och kortverkande insulin blandas med varandra.</p> <p>En överdos eller administrering till fel person kan leda till döden.</p> <p>Felaktig förvaring (värme, frysning) leder till att läkemedlet blir ineffektivt</p>	<p>Notera att pennorna har olika styrkor!</p>	<p>blodsockret hos diabetiker sjunker för lågt Röda korsets anvisning</p>
ADHD-läkemedel	<p>En överdos eller administrering till fel person kan leda till döden</p> <p>Läkemedlet kan ingå i narkotikaklassade läkemedel där det finns risk för missbruk</p>	<p>Verifiering av korrekt dosering och att dosen är korrekt före administrering</p> <p>Förvaring bakom lås och tillgång endast för personer som administrerar läkemedlet</p>	<p>Kontakta vårdnadshavarna, vid behov ringa nödnumret eller giftinformationscentralen</p>
Läkemedel mot epileptiska anfall	<p>En överdos eller administrering till fel person kan leda till döden</p> <p>Läkemedlet kan ingå i läkemedel som påverkar det centrala nervsystemet där det finns risk för missbruk</p>	<p>Verifiering av korrekt dosering och att dosen är korrekt före administrering</p> <p>Förvaring bakom lås och tillgång endast för personer som administrerar läkemedlet</p>	<p>Kontakta vårdnadshavarna, vid behov ringa nödnumret</p>
Andra risker i samband med genomförande av läkemedelsbehandling	Risk	Åtgärder för att minska riskerna	Verksamhet i situationer där risken har realiserats

Administrering av läkemedel	Läkemedlet ges till fel barn Barnet får fel medicin Barnet får fel dos Man glömmer att ge medicinen	Barnets identitet kontrolleras alltid, t.ex.	Kontakta vårdnadshavarna, vid behov ringa nödnumret
Stickolycka	En anställd som ger insulininjektioner råkar av misstag injicera sig själv	Grundlig genomgång av säker användning av insulinpennor	Samarbete med företagshälsovården
Tillräcklig bemanning bland personalen som administrerar läkemedel	Det finns för få anställda med läkemedelstillstånd i förhållande till behovet	Resursplanering och kompetenssäkring	Rapportering av olyckshändelser
			
			

6.2 Verksamhet vid riskhändelser inom läkemedelsbehandling

När människor är inblandade i verksamheten inträffar det alltid mänskliga misstag och olika riskhändelser. Med riskhändelser avses både incidenter och så kallade tillbud. Vid en incident har avvikelserna hunnit drabba barnet, medan vid ett tillbud har avvikelserna upptäckts och åtgärdats innan de hunnit drabba barnet. När en läkemedelsrelaterad riskhändelse upptäcks vidtas omedelbart

nödvändiga åtgärder för att undanröja faran och minimera konsekvenserna. En riskhändelse kan till exempel röra dosering, administrering, dokumentation eller förvaring av läkemedel.

Alla riskhändelser i samband med läkemedelsbehandling, det vill säga situationer där det uppstår avvikelser, fel eller tillbud i samband med barnets läkemedelsbehandling som kan äventyra barnets säkerhet, ska dokumenteras. Tillbud och avvikelser diskuteras öppet bland personalen, och målet är att dra lärdom av det inträffade och utveckla nödvändiga skyddsåtgärder för att förhindra att liknande situationer upprepas.

Tillbud och avvikelser ska alltid rapporteras till närchefen (bilaga 3). Avvikelser meddelas barnets vårdnadshavare samma dag. Alla fel som skett vid läkemedelsbehandling behandlas i verksamhetsstället med dem som berörs. Närchefen rapporterar felanmälningar inom läkemedelsbehandling till direktören för småbarnspedagogiken. Närchefen lämnar varje verksamhetsår en sammanställning över de avvikelser som inträffat på skolan till direktören för småbarnspedagogik (bilaga 4).

Källor

Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2021:6 Säker läkemedelsbehandling. Handbok för upprättande av plan för läkemedelsbehandling Tillgänglig: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162847/STM_2021_6.pdf

Saarsalmi Olli (red.) 2008. Säkerhetsplanering i dagvården. Social- och hälsovårdsministeriet, Stakes och Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården. Tillgänglig: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/71936/URN%3aNBN%3afe201504226169.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

SHM 2012. Trygg läkemedelsbehandling av långtidssjuka barn inom barndagvården. Tillgänglig: https://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/trygg-lakemedelsbehandling-av-langtidssjuka-barn-inom-barndagvarden.

Valvira 2019. Genomförande av läkemedelsbehandling Tillgänglig: https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/hyva-ammattinharjoittaminen/laakehoito/laakehoidon_toteuttaminen

Klient- och patientsäkerhetscentret, Infografik – Säker läkemedelshantering inom småbarnspedagogik

Barn med diabetes i småbarnspedagogiken, godkänt av uppföljningsgruppen för HUS-organiseringssavtalet den 9 april 2025: Process för läkemedelsbehandling Uppföljningsuppdrag

Innehållet i HUS utbildning, godkänt av uppföljningsgruppen för HUS-organisationsavtalet den 9 april 2025

Säkrande av kompetensen inom krävande läkemedelsbehandling, godkänt av uppföljningsgruppen för HUS-organiseringssavtalet den 9 april 2025

Meddelande till kommunerna, godkänt av uppföljningsgruppen för HUS-organiseringssavtalet den 9 april 2025

Allergi-, hud- och astmaförbundet rf Tillgänglig: [Adrenaliini on turvallinen lääke - Allergia.fi](https://www.allergia.fi/)

FRK. Tillgänglig: <https://www.punainenristi.fi/ensiapu/ensiapuohjeet/diabeetikon-verensokerin-lasku/>

UTKAAST

Bilagor

Bilaga 1: Barnspecifik plan för läkemedelsbehandling

Bilaga 1a: Barnspecifik plan för kortvarig läkemedelsbehandling

Bilaga 2: Formulär för uppföljning av läkemedelsbehandling

Bilaga 3: Anmälan om läkemedelsavvikelse

Bilaga 4: Sammanfattning av läkemedelsavvikelser

Bilaga 5: Säker läkemedelsbehandling inom småbarnspedagogik – infografik

Bilaga 6: Innehållet i HUS utbildningar, på finska

Bilaga 7: Kompetensprov i läkemedelsbehandling av diabetes, på finska

Bilaga 8: Aseptik i läkemedelshanteringen inom småbarnspedagogik

BILAGA 1

Barnspecifik plan för läkemedelsbehandling - verksamhetsenhetens namn

I den barnspecifika planen för läkemedelsbehandlingen fastställs hur läkemedelsbehandlingen ska genomföras i småbarnspedagogiken. Ett typiskt, långvarigt medicineringsbehov i småbarnspedagogiken är ordnande av medicinering för barn med diabetes. Det är också vanligt med läkemedel som är avsedda som första hjälpen, till exempel för barn med svår allergi, astma eller epilepsi. Även andra långvariga sjukdomar kan kräva medicinering under vårdagen.

1. **Vårdnadshavarna** kontaktar personalen inom småbarnspedagogiken angående barnets behov av medicinering. De anställda ser till att daghemsföreståndaren är medveten om saken.
2. **Vårdnadshavarna** ger småbarnspedagogiken tydliga och enkla skriftliga anvisningar om läkemedelsdoser och andra vårdanvisningar samt information om deras eventuella effekter på vården. **Vårdnadshavarna** ska se till att man kommer överens om genomförandet av barnets läkemedelsbehandling med personalen inom småbarnspedagogiken.
3. Det är **verksamhetsställets** ansvar att kalla in de personer som behövs (föräldrar, lärare, annan nödvändig personal) för att utarbeta den barnspecifika planen för läkemedelsbehandling. Verksamhetsställets närchef ska vara medveten om detta. För frågor som rör en enskild barns läkemedelsbehandling upprättas en skriftlig, individuell plan för läkemedelsbehandling (det aktuella formuläret).

För att barnets läkemedelsbehandling ska kunna genomföras på ett tryggt sätt är det viktigt att skolans personal, föräldrarna och den specialiserade sjukvården har ett nära samarbete och att småbarnspedagogiken får nödvändig information om barnets sjukdom och de åtgärder som den kräver av alla aktörer.

Man bör komma överens om bland annat:

- a. vem som genomför medicineringen och en ersättare
- b. introduktion
- c. genomförande och uppföljning av medicineringen
- d. beredskap för särskilda situationer
- e. praxis för första hjälpen samt
- f. arbetsfördelningen mellan aktörer inom småbarnspedagogiken och vårdnadshavare.

I småbarnspedagogiken ges läkemedel enligt en individuell plan eller endast i särskilda situationer. En anställd vars examen inte har omfattat studier i läkemedelsbehandling kan ge läkemedelsbehandling som ordinerats av en läkare och som ges på naturlig väg eller injiceras under huden. I sådana fall grundar sig genomförandet av läkemedelsbehandlingen på den anställdas samtycke, introduktion, tilläggsutbildning och säkerställande av den anställdas kompetens. Att den anställda har kompetens för att ge krävande läkemedelsbehandling ska säkerställas genom prov (t.ex. injektion av insulin hos en diabetiker).

Småbarnspedagogikens ansvarspersoner ansvarar för att vårdnadshavarna omedelbart underrättas om man glömmer att ta läkemedlet eller om det är något särskilt med givandet eller förvaringen av läkemedlet. Personalen ska under samma dag informera vårdnadshavarna om barnet har fått läkemedel som ska tas endast vid behov. Personalen ansvarar för att läkemedlet förvaras korrekt och på en säker plats.

Vårdnadshavarna ansvarar för planeringen och anvisningarna för den medicinska vården av barn under vårdagen. Föräldrarna ska informera de personer som ansvarar för vården i småbarnspedagogiken om förändringar i anvisningarna som gäller läkemedelsbehandlingen. I småbarnspedagogiken följs endast anvisningar enligt denna plan.

Barnspecifik plan för läkemedelsbehandling - verksamhetsställets namn

Kopia till vårdnadshavaren; originalet sparas i Daisy som bilaga till planen för småbarnspedagogik

Barnets namn:	Personbeteckning:	
Vårdnadshavarnas namn:		
Barnets daghem och grupp/familjedaghem:		
Vårdnadshavarnas telefonnummer, där de kan nås under dagen:		
Om vårdnadshavarna inte kan nås:		
Den vårdande partens kontaktuppgifter:		
Barnets läkemedelsbehandling utförs av personal och vikarier vars kompetens inom läkemedelsbehandling har säkerställts på det sätt som anges i planen för läkemedelsbehandling och som har fått en introduktion till den barnspecifika läkemedelshanteringen av vårdnadshavaren.	Namnet på den anställda tum	Introduktion givet datum
Vilka andra behöver veta om barnets medicinering? Hur informeras de om detta? Var hittar man till exempel instruktioner för anfall?		
Kan barnet ta medicinen själv?	☐ Ja ☐ Nej	

Barnets läkemedel och läkemedelsbehandling

Läkemedel 1	Läkemedlets namn och styrka	Läkemedelsbehandlingens längd ☐ Tills vidare ☐ Vid behov ☐ För tiden:
	Sjukdom, för vilken läkemedlet används	Dosering och administreringssätt
	När ska läkemedlet ges (t.ex. tidpunkt, situation)	Förvaring av läkemedel ☐ Rumstemperatur ☐ Kylskåp
	Sista användningsdatum	

Läkemedel 2	Läkemedlets namn och styrka	Läkemedelsbehandlingslängd ☐ Tills vidare ☐ Vid behov ☐ För tiden:
	Sjukdom, för vilken läkemedlet används	Dosering och administreringsätt
	När ska läkemedlet ges (t.ex. tidpunkt, situation)	Förvaring av läkemedel ☐ Rumstemperatur ☐ Kylskåp
	Sista användningsdatum	
Läkemedel 3	Läkemedlets namn och styrka	Läkemedelsbehandlingslängd ☐ Tills vidare ☐ Vid behov ☐ För tiden:
	Sjukdom, för vilken läkemedlet används	Dosering och administreringsätt
	När ska läkemedlet ges (t.ex. tidpunkt, situation)	Förvaring av läkemedel ☐ Rumstemperatur ☐ Kylskåp
	Sista användningsdatum	

Övriga åtgärder i samband med läkemedelsbehandling och uppföljning av läkemedelsbehandlingen

Övriga eventuella åtgärder (t.ex. mätning av blodssockret, vilka symtom som ska följas upp)	
Man kontaktar vårdnadshavarna i följande situationer	
Man kontaktar den part som vårdar barnet i följande situationer	

Man kallar på ambulans i följande situationer	
Avfallshantering av utrustning som använts vid administrering av läkemedel	
Överenskomna rutiner i särskilda situationer (t.ex. utflykter, aktiviteter under lovet, skiftesvård)	
Rutiner och rapportering till vårdnadshavaren vid biverkningar av läkemedel	
Personer som har upprättat planen för läkemedelsbehandling (underskrift, namnteckning, befattning och datum)	
Denna plan gäller från och med ____ / ____ /20 ____.	
Vårdnadshavarens underskrift och datum	
Underskrift och datum från närchefen.	

BILAGA 1A

Barnspecifik plan för kortvarig läkemedelsbehandling - verksamhetsställets namn

Kopia till vårdnadshavaren; originalet sparas i Daisy som bilaga till planen för småbarnspedagogik

Elevens namn		Personbeteckning:
Vårdnadshavarnas namn:		
Elevens klass:		
Vårdnadshavarnas telefonnummer, där de kan nås under dagen:		
Om vårdnadshavarna inte kan nås:		
Den vårdande partens kontaktuppgifter		
Elevens läkemedelsbehandling utförs av personal och vikarier vars kompetens inom läkemedelsbehandling har säkerställts på det sätt som anges i planen för läkemedelsbehandling och som har fått en introduktion till den elevspecifika läkemedelshanteringen av vårdnadshavaren.	Namnet på den anställda tum	Introduktion givet datum
Vilka andra behöver veta om elevens medicinering? Hur informeras de om detta? Var hittar man till exempel instruktioner för anfall?		
Kan eleven ta medicinen själv?	☐ Ja ☐ Nej	

Elevens läkemedel och läkemedelsbehandling

Läkemedel	Läkemedlets namn och styrka	Läkemedelsbehandlingens längd ☐ Tills vidare ☐ Vid behov ☐ För tiden:
	Sjukdom, för vilken läkemedlet används	Dosering och administreringsätt
	När ska läkemedlet ges (t.ex. tidpunkt, situation)	Förvaring av läkemedel ☐ Rumstemperatur ☐ Kylskåp

	Sista användningsdatum	
--	------------------------	--

Man kontaktar vårdnadshavarna i följande situationer	
Personer som har upprättat planen för läkemedelsbehandling (underskrift, namnteckning, befattning och datum)	
Denna plan gäller från och med ____ / ____ /20 ____	
Planen ska delges rektorn samt Rektorns underskrift och datum	

BILAGA 3

Utredning av avvikande medicinering

Daghem	
Var skedde läkemedelsavvikelsen?	☐ Distribution ☐ Dosering ☐ Registrering ☐ Förvaring
Tiden för det inträffade, datum och klockslag	
Nådde den felaktiga dosen ända fram till barnet?	☐ Nej ☐ Ja, barnets namn och födelsetid:
Fick barnet/vårdnadshavaren veta om felet?	☐ Nej ☐ Ja
Beskrivning av läkemedelsavvikelsen:	
Hur korrigerades/sköttes felet?	
Varför gick det fel? Vad borde man ha gjort annorlunda?	
Avvikelsen märktes/registrerades av:	
Datum	namnförtydligande

BILAGA 4

Sammanfattning av läkemedelsavvikelser

Sammandraget skickas till direktören för småbarnsfostran för varje kalenderår

År	Daghem
Läkemedelsavvikelser har skett	I distributionen _____ gånger I doseringen _____ gånger I registreringen _____ gånger I förvaringen _____ gånger
Orsakade avvikelsen fara för barnet?	☐ Nej ☐ Ja, hur många gånger och hur skötte man situationen?
Annat att beakta:	
Daghemsföreståndarens underskrift, namnförtydligande och datum	

TURVALLINEN LÄÄKEHOITO VARHAISKASVATUKSESSA

Lasten lääkehoito toteuttaminen edellyttää erityistä huolellisuutta. Varhaiskasvatuksessa toteutetaan lapsen välttämätön lääkehoito varhaiskasvatuspäivän aikana (Varhaiskasvatuslaki 540/2018 15 a ja b §).

1 TURVALLINEN LÄÄKEHOITO -OPAS

Opas määrittelee lääkehoitoon liittyvät vastuut ja velvollisuudet sekä ohjaa lääkehoitosuunnitelman laatimista ja lääkehoidon toteuttamista varhaiskasvatuksessa.

3 OSAAMISEN VARMISTAMINEN

Lääkehoidon toteuttamisen edellytyksenä on oman yksikön lääkehoitosuunnitelman mukaisesti varmistettu lääkehoidon osaaminen.

Esimerkki lääkehoidon osaamisen varmistamisen prosessista.

*Vaativalla lääkehoidolla tarkoitetaan esimerkiksi luonnollista tietä annettavia pkv- ja N-lääkkeitä sekä lihakseen annettavia injektioita.

**Pitkäaikaissairaalan lapsen vaativampi lääkehoito, esimerkiksi insuliinin annostelu.

Tutustu tarkemmin: Turvallinen lääkehoito. Opas lääkehoitosuunnitelman laatimiseen (STM 2021:6)

HUOM! Hätäensiavun antaminen kuuluu jokaiselle!

2 LÄÄKEHOITOSUUNNITELMAT

Lääkehoitosuunnitelmiin on määriteltävä turvallisen lääkehoidon prosessi, tehtävät ja vastuut.

- Hyvinvointialueen tai kunnan lääkehoitosuunnitelma**
  - Riittävä lääkehoidon osaaminen alueella
  - Lääkehoidon osaamisen varmistamisen prosessi alueella
  - Yhteistyö hyvinvointialueen terveydenhuollon kanssa
- Yksikkökohtainen lääkehoitosuunnitelma**
  - Lääkehoidon toteuttamisen tehtävät ja vastuut
  - Lääkehoidon osaamisen varmistaminen yksikkökohtaisesti
  - Tarvittavat lääkehoidon luvat
- Lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma**
  - Lapsen lääkehoidon toteutus varhaiskasvatuspäivän aikana

4 LÄÄKEHOIDON VASTUUT

Lääkehoidon turvallisuuden perustana on selkeästi sovitut, lääkehoitosuunnitelmaan kirjatut vastuut sekä toimijoiden välinen yhteistyö.

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus
Klient- och patientsäkerhetscentret

Lapsen diabeteksen lääkehoito varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa

Hyvät varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen työntekijät,

Mikäli tarvitsette henkilökunnalle opastusta diabeteslapsen lääkehoitoon päiväkotii-/koulupäivän aikana, pyydämme teitä ystävällisesti ilmoittautumaan *Diabeteslapsen lääkehoito varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa* -verkkokoulutukseen. Koulutuksen tavoite on varmistaa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen työntekijän riittävä teoriaosaaminen diabeteslapsen hoidosta ja lääkehoidon toteuttamisesta. Kurssi on toistaiseksi saatavilla suomeksi, aiempaan tapaan ruotsinkieliset ja englanninkieliset koulutukset Teams:n kautta. Tiedotamme, kun kielivalikoima laajenee. Kurssi on maksuton ja sen ylläpidosta vastaa HUS Lasten ja nuorten sairauksien tulosyksikön diabetes-tiimi.

Kurssialustana toimii Moodle. Koulutuksessa on kattavasti teoretietoa tyyppin 1 diabeteksestä ja siitä miten sitä hoidetaan päiväkotii-/koulupäivän aikana. Kurssilla läpikäydään mm. mikä on tyyppin 1 diabetes, miten annostellaan insuliinia, miten toimitaan, kun glukoositaso on liian matala/korkea ja miten lasketaan hiilihydraatteja. Kurssilla on välikysymyksiä, joilla voi testata onko sisäistänyt lukemansa ja loppupentti, jonka läpäistyään koulutuksesta saa todistuksen. Lisäksi kursilla on tulostettavaa materiaalia mm. insuliinipumpuista. Koulutuksen suorittamiseen kuluu noin neljä tuntia. Kurssin voi käydä oman aikataulun mukaan myös pienemmissä erissä. Suositus kuitenkin on käydä kurssi ripeästi, jotta diabetesta sairastavan lapsen hoito toteutuu asianmukaisesti. Kurssialueelle pääsyoikeudet ovat voimassa noin 6 kk ajan.

Kurssille ilmoittautuminen

Voit ilmoittautua sähköpostitse oman alueesi yhteyshenkilölle (ks. alla). Sisällytä ilmoittautumiseen seuraavat tiedot kurssin suorittajasta: etu- ja sukunimi sekä henkilökohtainen (työ)sähköpostiosoite. Sähköpostin tulee olla henkilökohtainen eli esim. päiväkodin yhteissähköpostia ei valitettavasti voi käyttää. Ilmoitathan lisäksi missä päiväkodissa/koulussa työskentelet. Käsittelemme ilmoittautumiset virka-ajalla mahdollisimman pian. Jokainen kurssille ilmoittautunut saa tiedon kurssille lisäämisestä sähköpostitse käsiteltyämme ilmoittautumisen.

Alueelliset yhteyshenkilöt kurssi-ilmoittautumisiin:

Alue(et)

Helsinki, Kerava

Espoo, Vantaa, Kauniainen,
Kirkkonummi

Ilmoittautuminen osoitteeseen/osoitteisiin

ulsdiaabetesilmoittautumiset@hus.fi

Jorvi.lastendiabetes@hus.fi

HUSin yksikkö

Uusi lastensairaala

Jorvin sairaala

Hyvinkää, Tuusula, Järvenpää, Mäntsälä, Nurmijärvi, Porvoo, Askola, Pornainen, Loviisa, Pukkila, Myrskylä, Lapinjärvi, Sipoo, Lohja, Vihti, Karkkila, Siuntio, Inkoo, Raasepori, Hanko

pirjo.koivula@hus.fi
sara-anna.rantala@hus.fi
poped.dmhoitaja@hus.fi

jessika.pesti@hus.fi
maarit.pyrhonen@hus.fi

Hyvinkään sairaala

Porvoon sairaala

Lohjan ja Raaseporin sairaalat

HUS Lasten ja nuorten sairaudet | Hyväksytty: 19.08.2025

UTKKAASST

Diabeteksen lääkehoidon näytöt

Diabeteksen lääkehoidon näyttöihin tulevien työntekijöiden tulee täyttää ilmoittautumislomake Careerian nettisivuilla: [Diabeteksen lääkehoidon näyttö](#)

Lähiesihenkilö varaa työntekijöilleen ajat viimeistään viikkoa ennen näyttöpäivää tämän lomakkeen avulla: [Porvoon varhaiskasvatuksen ja alakoulujen diabeteksen lääkehoidon näyttö, 2026.xlsx](#)

Lomakkeeseen täytetään näytön varanneen esihenkilön nimi. Esihenkilö ilmoittaa tämän jälkeen sähköpostitse näyttöön tulevien työntekijöiden nimet hoitotyön opettaja Outi Kulmalalle, joka toimii näyttöjen vastaanottajana.

outi.kulmala@careeria.fi, p. 0406370604.

Diabeteksen lääkehoidon näytön sisältö:

Näytössä varmistetaan seuraava käytännön osaaminen:

- 1) Aterian hiilihydraattimäärän laskeminen
- 2) Insuliiniannoksen laskeminen ja annoksen valinta insuliinikynästä
- 3) Insuliinin oikea lämpötila
- 4) Insuliinikynä: Insuliinia annettaessa insuliinikynän toiminnan varmistaminen
- 5) Pistopaikka: Pistettävän nestemäärän vaikutus antopaikkaan ja mitä huomioitava pistoskohdasta?
- 6) Pistotekniikka: Pistokulma ja piston syvyys. Mitä varmistetaan ennen insuliiniannoksen antamista?
- 7) Lääkkeen antaminen oikealla nopeudella.
- 8) Miten toimitaan pistämisessä käytettyjen välineiden kanssa?

Näytön toteutus:

Näytöt toteutetaan Careerian Hevosenkengänkadun toimipisteen (Hevosenkengänkatu 2, Porvoo) 3. kerroksen simulaatioluokassa. Yhtä näyttötilannetta varten varataan aikaa 45 minuuttia. Näyttöön tulevan on todistettava henkilöllisyytensä.

BILAGA 8

Rekommendation från hygienvårdaren: Aseptik vid läkemedelsbehandling inom småbarnspedagogik 22.5.2025

Vid läkemedelsbehandling ska god handhygien och aseptik iakttas.

Händerna desinficeras och bordsytan rengörs innan läkemedlet ställs i ordning.

God handhygien:

Alla **främmande föremål** på händerna, såsom ringar, klockor, aktivitetsarmband, armband och liknande, är **förbjudna**.

Naglarna ska vara korta och naturliga. Gel- och konstnaglar är ett främmande föremål som fästs på den egna nageln. Fukt och smuts samlas i limfogarna och skarvarna, vilket utgör en perfekt grund för alla slags bakterier och virus.

Främmande föremål i händerna och på handlederna hindrar god handhygien. Via händerna sprider vi mikrober till barnet och till de andra barnen i gruppen, och vi smittas också själva.

God handhygien innefattar att man tar hand om händernas hud, desinficerar händerna och, vid behov, tvättar händerna med vatten och tvål samt använder skyddshandskar på rätt sätt.

Man ska tvätta händerna med vatten och tvål varje gång man har tagit hand om ett barn som har magsjuka, det vill säga ett barn som har diarré eller kräks.

Skyddshandskar:

Sätt på skyddshandskar när dina händer är desinficerade, och desinficera händerna genast när du tar bort handskarna.

Engångshandskar av vinyl eller nitril används vid läkemedelsutdelning endast om det enligt läkemedelsspecifika anvisningar krävs att man använder skyddshandskar vid hantering av läkemedlet.

Skyddshandskar används även **vid kontakt med kroppsvätskor**, såsom urin, avföring, kräkningar, blod och slemhinnor (t.ex. vid användning av suppositorier eller enema). Även alla andra kroppsvätskor (t.ex. slem i luftstrupen vid artificiell luftväg eller sekret från mag-tarmkanalen vid sondmatning via PEG-slang)

Även vid hantering av **desinfektionsservetter** avsedda för ytrengöring rekommenderas ofta att man använder skyddshandskar.

Skyddshandskar behövs inte, det räcker med desinficerade händer:

vid utdelning av läkemedel som tas via munnen
vid injektion under huden (s.c.) eller i muskeln (i.m.)
vid applicering av ögon- och örondroppar

Hjälpmedel:

Vid medicinering används särskilda hjälpmedel såsom medicinsked, pincett, tablettedlare osv. Hjälpmedlen diskas efter varje användning med handdiskmedel och en diskborste avsedd för detta ändamål, sköljs noggrant och får torka innan nästa användning. Utrustningen förvaras ren och skyddad mot stänk.

Ytrensning:

Bordsytor rengörs och desinficeras före läkemedelsutdelningen.

Vi rekommenderar färdiga ytdesinfektionsservetter, t.ex. ApoWipe, Triamin, Oxivir m.fl.

På förpackningen med desinfektionsservetter anges öppningsdatum; hållbarhetstiden varierar beroende på produkt mellan 7 dagar och cirka 30 dagar. Följ säkerhetsanvisningarna på förpackningen.

Övriga observationer:

Ett eget **låsbart läkemedelskylskåp** och daglig **temperaturövervakning** för läkemedel som ska förvaras kallt.

Använd alltid **säkerhetskanyler** vid **injektioner!** (observera utbildningen i användning av säkerhetskanyler!) Sätt inte tillbaka skyddet på en använd nål. Använda nålar eller andra vassa och skärande föremål ska läggas direkt i avfallsbehållaren för vassa föremål. Avfallsbehållaren för vassa föremål tas med till ingreppet och förvaras i ett låst skåp mellan användningarna. Läskflaskor eller tvättmedelsdunkar är inte lämpliga som avfallsbehållare.

Dubbelkontrollera läkemedlet innan du ger barnet läkemedlet eller injektionen!

I rummen där läkemedel förvaras och administreras bör det vara så lite annan trafik som möjligt, det vill säga en lugn miljö, tillräckligt med rengöringsbar bordsyta, god belysning samt temperaturövervakning.

Gör så här:

- Desinficera händerna med handsprit (om handsprit inte finns tillgängligt, tvätta händerna noggrant med vatten och tvål och torka dem med en engångshandduk av papper)
- Kontrollera läkemedlet och doseringen i barnets läkemedelslista
- Rengör bordsytan
- Desinficera händerna.
- Dosera läkemedlet; använd vid behov doseringshjälpmedel
- Be en annan behörig anställd att kontrollera det iordningsställda läkemedlet och dosen
- Kontrollera barnets identitet innan du ger medicinen
- Ta med allt du behöver, t.ex. en behållare för skärande och stickande avfall
- Desinficera händerna strax före injektionen eller administreringen av läkemedlet
- (Använd vid behov vinyl- eller nitrilhandskar, desinficera händerna innan du tar på dig dem och
- direkt efter att du tagit av handskarna)
- Avsluta med att desinficera händerna